

لباس به مثابه هویت

محبوبه الهی *

E-mail: Mahboobe.elahi@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۸۹/۴/۳

تاریخ دریافت: ۱۳۸۸/۹/۲۱

چکیده

پوشاک مردم جامعه با استفاده از مجموعه علائم مادی، نظام ارتباطی فرهنگی ویژه‌ای را در میان آنان برقرار می‌کند. گاهی ارزش‌های نمادین موجود در جامعه‌های گوناگون در قالب لباس افراد، نمایان می‌گردد و نقش مهم و برجسته‌ای در پاسداری از هویت اجتماعی و فرهنگی آنها و دوام بخشیدن بدان در طول زندگی تاریخی نسل‌ها ایفا می‌کند. شاید در آغاز شکل‌گیری اجتماع‌های بشری، پوشاک صرفاً جنبه حفاظتی داشته و برای مصون نگهداشتن بدن در برابر عوامل طبیعی و اقلیمی به کار می‌رفته است؛ ولی بعدها با گسترش باورهای دینی و فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی، کارکرد اجتماعی و فرهنگی، و عقاید دینی، کارکرد اجتماعی و فرهنگی و نمادین پوشاک، برجسته‌تر شد و لباس، بیش از هر چیزی نشان دهنده هویت انسانی، اجتماعی و قومی انسان‌ها گشت.

اعضای هر جامعه از راه نشانه‌های نمادین جامعه‌هایی که بر تن دارند، میان خود، نظام ارتباطی فرهنگی ویژه‌ای برقرار می‌نمایند. برای درک عملکرد اجتماعی و فرهنگی پوشاک در هویت بخشی به اعضای جامعه باید با توجه و تبیین چگونگی ارزش پوشاک در هویت اجتماعی و فرهنگی فرد و جمع در جامعه‌های گوناگون آشنا باشیم.

در این مقاله در صدد بررسی ارزش‌های ملی و فردی پوشاک هستیم و می‌کوشیم مصداق‌های آگاهی ایرانیان از این مقوله را در گستره تاریخ، کند و کاو نماییم؛ هم‌چنین میزان اهمیت پوشاک در بحث هویت را تحلیل می‌کنیم و بدین پرسش، پاسخ می‌گوییم که آیا عوامل تأثیرگذار بر شکل‌گیری لباس، همان عناصری هستند که به صورت مستقیم در شکل‌گیری هویت، مؤثر واقع می‌گردند و آنچه شکل‌دهنده هویت فردی، قومی و ملی جامعه می‌باشد در شکل‌گیری پوشاک نیز نقش مستقیم دارد یا خیر.

کلیدواژه‌ها: هویت، نشانه‌شناسی، فرهنگ، دین، پوشاک، رنگ، مد.